

Tisztelt Egybegyűltekt!

Elsőként megköszönöm a bizalmat, hogy ennek a tárlatnak a megnyitására engem kértek fel, és hadd mondjam el Önöknek, miért mondtam (rövid hezitálás után) igent: tudva, hogy nem értek hozzá, nem leszek tehát szakmai, konkrét, pontos, tárgyyszerű – amilyen pedig szeretnék lenni.

Azért fogadtam el a meghívást, mert a gesztus, hogy a szervezők nem szakmabelit kértek erre a feladatra, magában jelzi, hogy ez a kiállítás, noha a tanszék fennállásának hetvenedik évfordulójára állt össze, mégsem pusztán az ünneplés terepe, és nem az önapológia kétes szándéka, hanem épp a kételkedés, az alapkérdések újrafogalmazásának igénye hozta létre. Csak az elmúlt tizenöt év munkáit látjuk: nem az elődök iránti tisztelet hiánya, hanem az utódok felé érzett felelősség megléte miatt. A minket körülvevő szellemi, és technológiai változások olyan sebesegek, hogy néha magukat a kérdéseket sem ismerjük fel, esetünkben talán azt is újra meg kell fogalmazni, hogy mi maga az építészet, mi a közösség, és mi a középület.

Volt idő, amikor kacérkodtam azzal a gondolattal, hogy én is építész legyek, aztán egyéb szenvedélyeim győztek, és színész lettem, később rendező, és színházigazgató. Szakmámból, ami szintén az ideától halad a megvalósulás felé, érteni vélem azt a processzust, ahol a gondolatból, gyakran egyenesen álomból, képzetből épületnek kell válnia, olyannak mégpedig, ami megvalósítható, nem omlik össze, majd működőképes: és sokakra hat. A középületnél olyan közös nevezőt kell találni, amely mindenkinek legalább valamilyen szempontból megfelel, miközben tudjuk, hogy a közösség egyénekből áll, akik a legkevésbé sem hasonlítanak egymásra.

A mi társadalmunkban, ahol a hasadtság ilyen nyilvánvaló, és ahol a különbözőségek ennyire kevésbé kíváncsiak egymásra, ott minden emberi, mérnöki, vagy művészi gesztus, ami divergens hajlamainkat szelídíti, és összetartó ösztöneinket erősíti, szükséges, fontos, és hasznosabb, mint a világ más tájain. Nehezebb is, persze. Korunk átmeneti kor, a folyamatos számvetés kényszere jellemzi, az állandó újrakalibrálásé: biztos mércéinknek is permanensen új és új fénytörésekben kell pontosnak, megbízhatónak maradni. Ez fárasztó. És sok bizonytalansággal, kényelmetlenséggel jár, általában meg is ússzuk, de szinte mindig halogatjuk. Pedig kikerülhetetlen. Ez a kiállítás tehát minta, példa.

Most, amikor ezt a megnyitót tartjuk, Csehov Három nővérét próbáljuk a színházban, ahol Versinyin ezredes szerepét játszom. Sok mondatot tanulok meg éppen, ahol az ezredes arról elmélkedik, mi lesz a világon két-háromszáz év múlva. Ő azt hiszi, hogy tudja, pedig nem. Én nem is hiszem, hogy tudnám: de azt kívánom, hogy ez a retrospektív kiállítás, miközben emlékezik a már megcsináltról, emlékezetes állomás legyen azon az úton, amelyen az elmúlt hetven év csak a kezdet. Emlékezetes és hasznos állomás, amelyen új titkokat sikerül felderíteni, új paradigmákat sikerül megsejteni, új utakat sikerül felfedezni.

Ezzel rám ruházott - és szívesen fogadott - jogomnál fogva a kiállítást megnyitom.

Mácsai Pál

Bp _ Múcsarnok, 20160923